



Kaupunginmuseon lausunto Amiraalinkatu 2 rakennuslupa- ja purkuhakemukseen

Rakennusvalvontavirasto on pyytänyt kaupunginmuseon lausunnon koskien Amiraalinkatu 2 purkua ja uudisrakennuksen rakennuslupaa. Toimenpide koskee arkkitehti Eero Valjakan vuonna 1979 suunnitteleman asuinrakennuksen purkamisesta ja korvaamisesta uudisrakennuksella. Kaupunginmuseo on tutustunut hakemuksen suunnitteluaineistoon, Sisäilmasto- ja kuntotutkimukseen (16.4.2011) sekä Julkisivun ja parvekkeiden kuntotutkimukseen (17.12.2013). Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta. Kaupunginmuseo on antanut hankkeesta ennakkolausunnon 15.6.2017, jossa ei puollettu kohteen purkamista vaan säilyttävien korjausmenetelmien käyttöä.

Arkkitehti Eero Valjakka

Amiraalinkatu 2 kiinteistö on osa Katajanokan kärjen 1970-80 –lukujen vaihteessa rakennettua täydennysrakentamisaluetta. Kohteen on suunnitellut arkkitehti Eero Valjakka (1937-2002), Arkkitehti-toimisto Järvinen – Valjakasta. Arkkitehti Eero Valjakka on aikansa keskeisimpiä asutosuunnittelijoita ja alan vaikuttajia. Valjakka valmistui arkkitehdiksi vuonna 1966, jonka jälkeen hän työskenteli Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa. Valjakan päätyönä pidetään Olarin asuntoalueen kaavoitusta ja suunnittelua, jota tehtiin vuosina 1968-1973; työn yhteydessä Valjakka perusti yhteisen toimiston Simo Järvisen kanssa. Simo Järvinen ja Eero Valjakka saivat rakennustaiteen ja yhdyskuntasuunnittelun valtionpalkinnon vuonna 1975. Eero Valjakan asutosuunnittelu on arvostettua, ja sitä leimaa eleettömän tyylikäs moderni linja ja pyrkimys arkipäivän asumisen laadun kehittämiseen.

Katajanokan kärjen asemakaava

Katajanokan kärjen kaavoituksesta vuosina 1971-72 järjestetyn aatekilpailun voittivat arkkitehdit Vilhelm Helander, Pekka Pakkala ja Mikael Sundman. Katajanokan varuskunta-, telakka- ja varastotoiminnan lakkaaminen olivat luoneet edellytykset uuden asuinalueen suunnittelulle. Suunnittelukilpailun jälkeen asemakaavan jatkotyöstö tapahtui kaupunkisuunnitteluvirastossa, ja valmis asemakaava hyväksyttiin vuonna 1976-77. Kaava-alueen historiallisesti arvokas rakennuskanta säilytettiin uudessa käytössä, ja asuinalueen uusi ruutukaavarakenne sovitettiin helsinkiläisen kaupunkirakenteen perinteeseen. Osana laajempaa hanketta Katajanokan jugend-kaupunginosalle laadittiin suojelukaava v. 1981-84.

Katajanokan kärjen rakentaminen tapahtui 1970-80 –lukujen taitteessa kaupunkisuunnittelun murroksen keskellä. Suunnittelun taustalla vallitsi huoli Helsingin kantakaupungin väkiluvun voimakkaasta vähenemisestä ja väestörakenteen vinoutumisesta. Kohtuuhintaista perheasumista pyrittiin

H:\Työtila\Muistiopohja.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566



edistämään Hitas-järjestelmällä, jonka kehittämisen läpimurtokohteena Katajanokan kärkeä pidetään. Samalla tavoiteltiin myös ulospääsyä 1970-luvun kaavoituksen ja rakennustuotannon matalan tason käytännöistä, kuten alueen kaavoittajat itse tilannetta tuolloin kuvasivat.

Katajanokan suunnittelussa tehtiin uudentyypistä yhteistyötä rakennussuunnittelijoiden, kaavoituksen ja rakennusvalvonnan kesken, jonka myötä luotiin uusia tapoja aluerakentamisen laadun parantamiseen. Kaupunkisuunnittelijoiden vastuu rakentamisen sisällöstä ja kaupunkikuvasta pysyttiin ulottamaan tavanomaista pidemmälle, lähiympäristön rakenteisiin, piha- ja katualueisiin, valaistukseen sekä muuhun kunnallistekniikan suunnitteluun.

Katajanokan uusi korttelirakenne toteutettiin urbaaneina umpikortteleina. Korttelien mittakaava ja niitä halkovat pihakadut edustivat helsinkiläisen kaupunkirakenteen perinnettä. Katunäkymät olivat hallittuja ja suunnattuja merellisiin maamerkkeihin. Alueen kaupunkirakenteeseen liittyivät myös aukiot ja toritilat. Puhtaaksimuuratun punatiilen käytöllä Katajanokan julkisivuissa luotiin entisen teollisuusalueen rakentamiseen yhtenäisyyttä, ja vältettiin aiempaa asuntoarkkitehtuuria leimannut betonielementtirakentamisen ilme. Samalla tiiviin ja yhtenäisen kaupunkirakenteen sisällä pyrittiin rakennusten yksilölliseen suunnitteluun, jolloin korttelit saivat oman identiteettinsä. Katajanokan kärjen korttelirintamalla luotiin kaupungille uutta merellistä julkisivua.

Katajanokan rakentaminen nähtiin rakennusaikana vastareaktiona edeltävälle 70-luvun kaavoitukselle ja rakennussuunnittelulle. Samaan tapaan on Katajanokan kärjen rakentamisen tuloksista myöhemmin käyty laajaa kriittistä keskustelua. Katajanokan kärki on arvioitu rakentamisaikansa 1970-80 -lukujen taiteen asuntoalueiden huippukohteeksi. Alueella on kaavahistoriallista arvoa.

Amiraalinkatu 2 ympäristö

Amiraalinkatu 2 kohde on arkkitehti Eero Valjakan vuosina 1978-79 suunnittelema 4-5 -kerroksinen asuinrakennus. Rakennukseen kuuluu sisennetty ullakkokerros sekä kellari. Kohde on osa yhtenäistä Katajanokan kärjen umpikorttelein rakennettua kokonaisuutta. Rakennus sijoittuu Katajanokan merijulkisivuun yhdessä viereisen Puolipäivänkatu 1 rakennuksen kanssa, joka myös on Valjakan v. 1980-81 suunnittelema. Korttelin pohjoiset rakennukset ovat arkkitehtitoimisto A-konsulttien/Eric Adlercreutz suunnittelema v. 1977 (os. Merkkiasarminkatu 6, Puolipäivänkatu 3). Kyseinen kortteli 8013 toimi alueen aloituskorttelina, jonka määritti laatutasoa tulevalle rakentamiselle.

Katajanokan alueen tapaan kortteli 8013 on umpikortteli, jonka halkaisee Huvilakujasta esikuvansa saanut pihakatu Amiraalinkuja. Kuja rajautuu intiimisti tiilimuurein ja avautuu korttelin keskiosassa pieneksi piazzaksi. Tiilimuurin porttikäynnistä siirrytään puolijulkiselle korttelipihalle, jota leimaa runsas täysikasvuinen kasvillisuus sekä leikki- ja oleskelualueet. Pihakäytävien ja rakennuksen reu-

H:\Työtila\Muistiopohja.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566



nustaan jää yksityinen pihavyöhyke, joka on liitetty pohjakerrosten asuntoihin kevyesti rajattuina asuntopihoina. Pihalla vallitsee hienovireinen jaottelu yksityisyydeltään vaihteleviin sosiaalisiin alueisiin; ratkaisu eroaa jäsentelyltään suuresti edellisen vuosikymmenen teollisen rakentamisen ja asemakaavoituksen tuottamista ratkaisuista.

Amiraalinkatu 2 arkkitehtuuri

Amiraalinkatu 2 rakennuksen arkkitehtuuri edustaa 1980-luvulla elävöitynyttä modernismin perinnettä. Rakennuksen julkisivut on muurattu korkeapolttoisella punatiilillä, mikä tuottaa pinnalle elävän vaikutelman. Rakennusmassa on jäsenöity plastisesti elävällä tavalla. Materiaaleiltaan ja tekstuureiltaan rikkaat julkisivut ovat suhteiltaan punnittuja. Pääjulkisivua meren suuntaan elävöittävät symmetriset tornimaiset erkkerit, myös julkisivun parvekelinjat erottuvat muurimaisina erkereinä. Kattomaisema on geometrisesti rikasmuotoinen. Julkisivun ikkunat ovat muodoiltaan ja kooltaan vaihtelevia; osa ikkunoista on asuntojen huonekorkeuden kattavia lasirakenteita ulottuen lattiasta kattoon. Suuria ikkunapintoja elävöittää ruutuikkunajako, joka korostaa rakennuksen modulaarista jäsentelyä ja toimii myös viittauksena Katajanokan jugend-arkkitehtuuriin. Arkkitehtuurin monimuotoisuus ja keinovalikoimien runsaus ovat irtiotto 1970-luvun tuotantorationalismin asuntoarkkitehtuurista – Katajanokan suunnittelutavoitteen mukaisesti.

Amiraalinkatu 2 rakennuksessa on 4-5 kerrosta ja ullakko, kohteeseen sijoittuu neljä porrashuonetta. Rakennus käsittää suunnittelutavoitteen mukaisesti perheasuntoja, jotka asuntotyypeiltään ovat monimuotoisia. Ylimmän kerroksen suuret 4h+k asunnot ovat kaksikerroksisia laajentuen ullakolle. Pohjakerroksen asuntoihin liittyvät yksityiset asuntopihat. Nelikerroksiset porrashuoneet ovat hissittömiä, viisikerroksinen D-porrashuone on varustettu alun perin hissillä. Hissien rakentaminen hissittömien porrashuoneiden yhteyteen onnistuu myös jälkiasennuksena, ja tähän on myös haettu lupa. Ullakolle sijoittuvat yhteistiloista verkkovarastot ja kuivaushuone, kellariin väestösuoja, talopesula, talosauna ja ikkunaton kerhotila.

Amiraalinkatu 2 on hyvin säilyttänyt alkuperäiset ominaispiirteensä. Vuonna 2000 on haettu lupa rakennuksen parvekkeiden lasittamiseen. Rakennuksen ikkunat ovat alkuperäiset tummaksi petsatut puuikkunat, paitsi merenpuoleisella julkisivulla jossa ikkunat on myöhemmin vaihdettu.

Eero Valjakan suunnittelema Katajanokan aloituskorttelin jatkaa jo Olarin asuntoalueella syntyneitä punatiiliarkkitehtuurin kokeellista linjaa. Korttelin arkkitehtuurissa ja ympäristön käsittelyssä vallitsee uudistava ote suomalaisen asuntosuunnittelun ja kaavoituksen periaatteisiin. Valjakan 1970-luvun arkkitehtuurin kansainvälisiä esikuvia olivat ajan tanskalainen arkkitehtuuri, sekä brittiläisistä esimerkeistä James Stirlingin ja arkkitehtitoimisto ABK:n kohteet.

H:\Työtila\Muistiopohja.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566



Amiraalinkatu 2 rakenne

Amiraalinkatu 2 rakennesuunnittelusta vastasi insinööritoimisto Eero Paloheimo & Matti Ollila. Kohde on rakennettu ns. kirjahyllyrungolle. Rakennuksen väliseinät ja huoneiston sisäiset väliseinät ovat kantavia rakenteita, julkisivut ovat puolestaan kevytrakenteisia. Kevytrakenteinen julkisivumuuraus on toteutettu kerroksittain, välipohjien konsolien kannattamina. Välipohjien paikka erottuu julkisivussa pystysuuntaisin tiilijaksoin, seinärakenne on puolen tiilen vahvuista juoksulimitystä. Julkisivurakenteeseen liittyy suunnitelman mukainen ilmarako, ja tämän sisäpuolella rankarakenteinen eristekerros ja pintarakenne. Tämä ns. ruotsalaisseinä-rakenne on alueelle ja rakennusajalle tyypillinen, taloudellisesti edullinen ratkaisua. Viereinen asuntoyhtiö Puolipäivänkatu 1 asuntoyhtiö on ilmeeltään yhdenmukainen, mutta rakennettu sisäpuolisella betoniseinärakenteella.

Yhteenvedo

Arkkitehti Eero Valjakan suunnittelema Amiraalinkatu 2 on edustava esimerkki 1970-luvun lopun uudistuvasta suomalaisesta modernismista. Rakennus on elimellinen osa laajempaa Katajanokan kärjen ja merijulkisivun kokonaisuutta. Kohde erottuu laadukkuudellaan, kortteli toimi alueen aloituskohteenä. Amiraalinkatu 2 muodostaa yhtenäisen kaupunkikuvallisen kokonaisuuden viereisen Puolipäivänkatu 1 kohteen kanssa. Myös korttelin piha-alueen ja ympäristön käsittely on laadukasta ja säilyttänyt arvonsa. Rakennuksella on rakennus- ja kulttuurihistoriallista arvoa.

Sisäilmastotutkimukset kertovat tutkittujen huonetilojen olosuhteista, tutkimukset ovat vuodelta 2011 ja 2013. Tutkimukset sieni-itiöiden, bakteerien ja sädesienten osalta eivät kerro merkittävästä tai kokonaisvaltaisista ongelmista; pitoisuudet kohteessa eivät ole kohonneita. Julkisivututkimuksen kuvaama saumojen rapautuminen ja betonirakenteiden muutokset ovat tyypillisiä peruskorjauksikää lähestyvälle rakennukselle. Rakennuksen ylläpidolla on merkittävä vaikutus kunnan säilymiseen Katajanokan kärjen ympäristöolosuhteissa.

Kaupunginmuseo ei puolla Amiraalinkatu 2 rakennuksen purkamista ja korvaamista uudisrakennuksella. Amiraalinkatu 2 kohteella on historiallista ja rakennustaiteellista arvoa, eikä se ole purkukohte. Rakennuksen huolto ja ylläpito ovat keskeistä rakennuksen ja sen olosuhteiden säilymisen kannalta. Amiraalinkatu 2 kohde tulee säilyttää ja hakea sille kohteen arvoja säilyttäviä korjausmalleja.

Mikko Lindqvist

H:\Työtila\Muistiopohja.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566



Lähteitä:

Vilhelm Helander, Pekka Pakkala, Mikael Sundman: Katajanokka rakentuu. Arkkitehti-lehti 6-7/1981.

Pekka Pakkala: Katajanokan kärki – innoitteita ja vaikutteita. Teoksesta Antipasto Misto – Vilhelm Helander 60. Yliopistopaino, 2001.

Sähköpostihaastattelu arkkitehti Marja-Riitta Norri, 12.6.2017.

H:\Työtila\Muistiopohja.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566